

DE ROEPACTIVITEIT VAN KWARTELS

Jan van 't Hoff en Kees Koffijberg

In het voorjaar van 1989 is op een viertal nachten een poging gedaan de roepactiviteit van kwartels te kwantificeren. Het was de bedoeling op veel uitgebreidere schaal hieraan te werken, maar de grote aantallen kwartels zorgden ervoor, dat alle tijd werd opgeslokt door het inventariseren. Slechts twee nachten leverden iets op. Aangezien er nog nauwelijks kwantitatieve gegevens over de roepactiviteit van kwartels bestaan, en deze van belang zijn voor het bepalen van een goede inventarisatiemethode voor kwartels, leek het de moeite waard de waarnemingen hier in het kort weer te geven.

In een grootschalig akkerbouwgebied bij Westerlee is op 14 mei, 28 mei en 10 juni gedurende een hele nacht (van 1,5 uur voor zonsondergang tot 2,5 uur na zonsondergang) de roepactiviteit van kwartels gescoord. Op 3 juni is deze bezigheid uitgevoerd in een akkerbouwgebied tussen Nieuwolda en Midwolda (van 1 uur voor zonsondergang tot 1 uur na zonsondergang). Van alle vastgestelde individuen werd steeds gedurende een periode van 5 minuten per kwartier genoteerd of er iets ten gehore werd gebracht. Voorts werd, eveneens in een periode van 5 minuten per kwartier, het aantal roepjes onderverdeeld in slagen (een slag is een serie onafgebroken roepjes). In alle nachten waren de weersomstandigheden redelijk tot goed.

Bij Westerlee was alleen 14 mei succesvol (7 exemplaren). Op 28 mei en 10 juni werd hier geen enkele kwartel meer gehoord! Bij latere inventarisatiebezoeken kon nog 1 territorium worden vastgesteld, zodat de vogels van 14 mei vermoedelijk grotendeels doortrekkers zijn geweest. In hoeverre actief roepende

kwartels zich verplaatsen, is niet bekend. Volgens Cramp & Simmons (1980) loopt de voorjaarsstrek tot eind mei, met een uitloop in juni. In de Groningse akkerbouwgebieden worden tot ver in juni, soms nog begin juli, nieuwe territoria gevestigd (eigen waarneming).

In het gebied bij Nieuwolda werden 3 exemplaren gehoord, die ook bij latere inventarisatiebezoeken nog aanwezig waren.

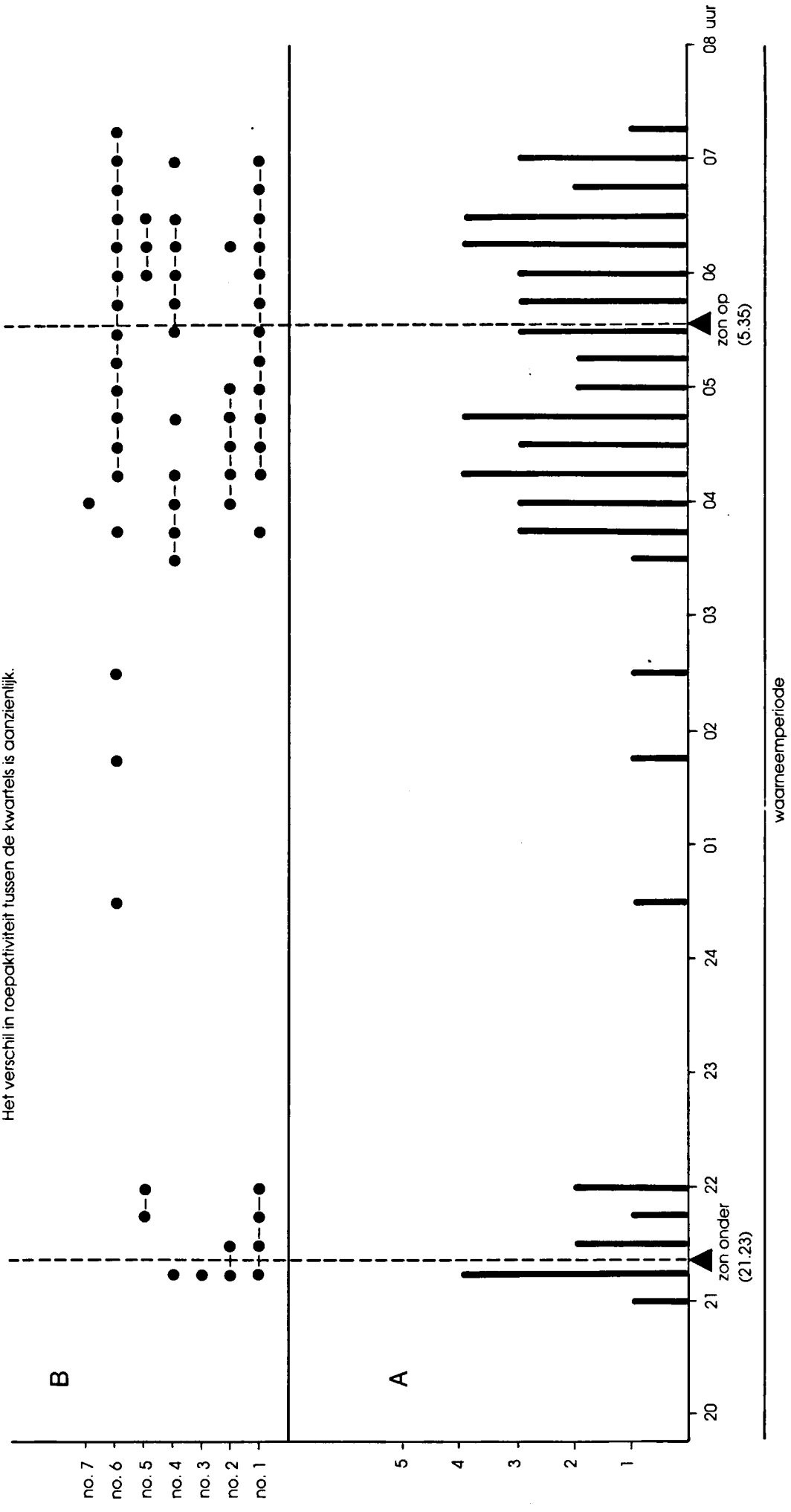
De grootste vocale activiteit werd ontplooid rond zonsondergang en, in mindere mate, rond zonsondergang (figuur 1-3). Het materiaal van Westerlee is het meest compleet. De roepactiviteit was hier het grootst van 1,75 uur voor zonsondergang tot 1,5 uur er na (figuur 1). Rond zonsondergang was het aantal roepende vogels kleiner, terwijl het tijdsbestek waarin geroepen werd beperkt bleef tot 1 uur. Tussen 22.00 uur en 03.45 uur werd incidenteel 1 exemplaar gehoord. Van de 7 vastgestelde exemplaren werden nooit meer dan 4 tegelijk gehoord. Bij Nieuwolda was het beeld iets anders. Hier waren de beste periodes het uur na zonsondergang en 1-2 uur voor zonsondergang (figuur 2). Voor zonsondergang en na zonsondergang werd niets gehoord. Tussen 23.00 uur en 03.00 uur werd een paar maal van 1 exemplaar iets vernomen. Maximaal werden 2 exemplaren tegelijk waargenomen.

Drie kwartels bevonden zich dermate dicht bij de waarnemer dat ook het aantal slagen (Westerlee) en roepjes geturfd kon worden. Het aantal roepjes waar een slag uit was opgebouwd, schommelde tussen de 1 en 4, met voor beide vogels een gemiddelde van 3,4 rond zonsondergang en 0,4 rond zonsondergang (figuur 3). Het aantal slagen per 5 minuten varieerde van 1 tot 13; gemiddeld 8,4 rond zonsondergang en 5,0 rond zonsondergang. Het aantal roepjes varieerde van 0-45. Rond zonsondergang was dit gemiddeld 30; rond zonsondergang gemiddeld 16. De ochtendpiek lag ongeveer 1 uur voor zonsondergang. Bij Nieuwolda werd

A Het aantal roepende kwartels gedurende 5 min. per kwartier $n/\max=7$.

B De individuele roepactiviteit van 7 kwartels.

Zowel het aantal roepende kwartels als de individuele roepactiviteit is rond zonsopkomst groter. Het verschil in roepactiviteit tussen de kwartels is aanzienlijk.

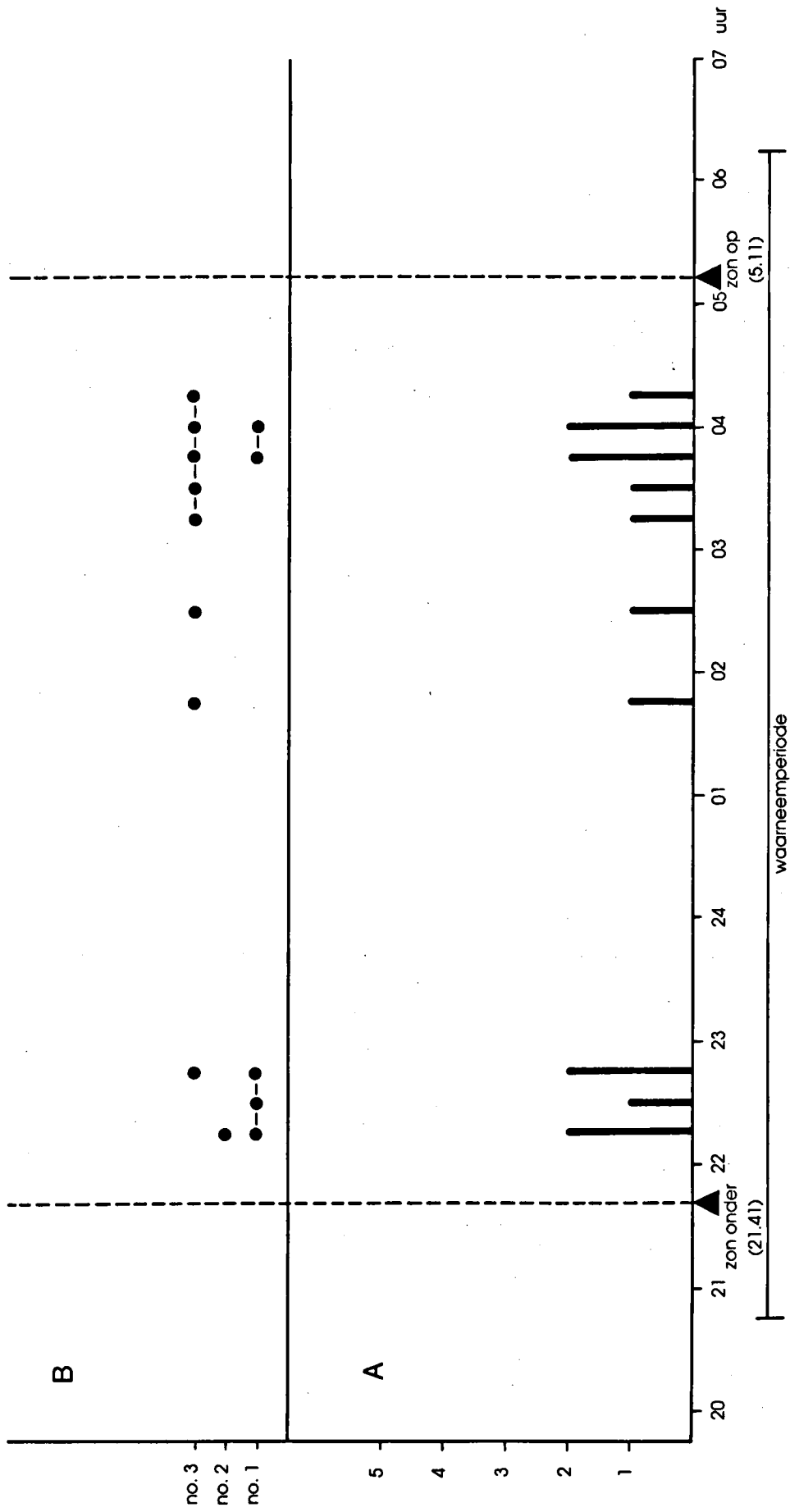

Figuur 1
waarneemperiode

De roepactiviteit van 7 kwartels op 14 mei 1989, van 1,5 uur voor zonsopgang tot 2,5 uur na zonsopkomst in Westerlee

A Het aantal roepende kwartels gedurende 5 min. per kwartier.

B De individuele roepactiviteit van 3 kwartels.

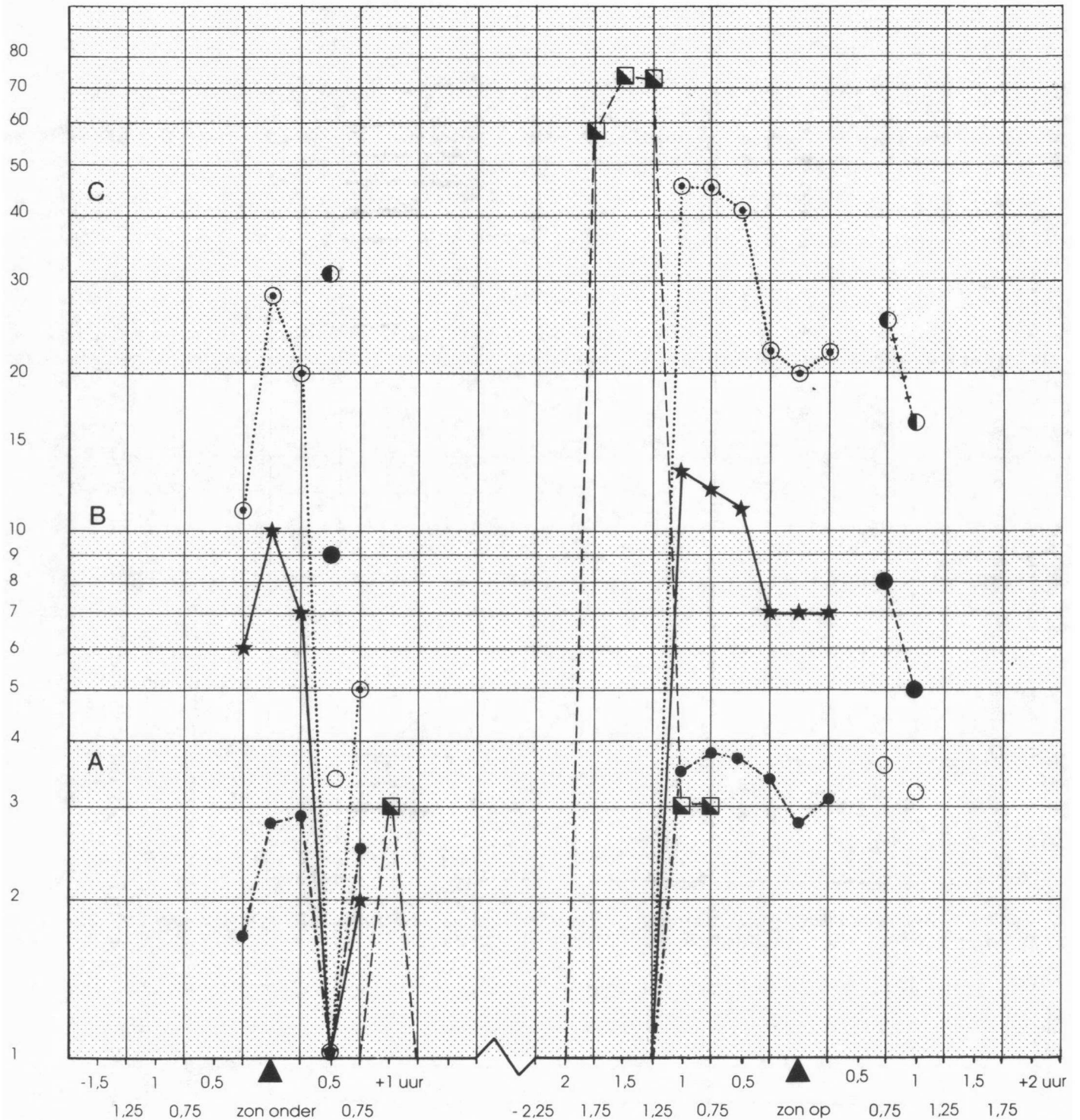

Figuur 2

De roepactiviteit van 3 kwartels op 3 juni 1989, van 1 uur voor zonsopgang tot 1 uur na zonsopkomst in Nieuwolda (Oldambt)

- A** Het gemiddeld aantal baltsroepjes in een kwartelslag gedurende 5 min. per kwartier (voor Westerlee)
- B** Het aantal kwartelslagen in 5 min. per kwartier (voor Westerlee)
- C** Het totale aantal baltsroepjes gedurende 5 min. per kwartier (voor Westerlee en Nieuwolda)

In Nieuwolda is het gemiddeld aantal roepjes gegeven, in Westerlee het absolute aantal in 5 min. per kwartier

Figuur 3

De individuele roepactiviteit van 3 kwartels op 14 mei 1989 in Westerlee (2 expl.) en op 3 juni in Nieuwolda (1 expl.), uitgezet op een semi-logaritmische schaal

's avonds nauwelijks geroepen (eenmaal 8 roepjes per 5 minuten) (figuur 3). Bij zonsopkomst werd de roep gemiddeld 42 maal per 5 minuten geregistreerd (range 3-74 roepjes). De ochtendpiek lag hier 1,5 uur voor zonsopkomst.

De grootste intensiteit in roepactiviteit wordt bereikt rond zonsopkomst. Het lijkt er op dat de roepactiviteit een korte periode piekt, en vervolgens vrij snel weer afloopt. Deze uitkomsten bevestigen de reeds bestaande indrukken, verkregen tijdens inventarisaties in eerdere jaren (eigen waarneming, B. Voslamber, zie ook Van Klinken, 1988). De beste periode om kwartels te inventariseren lijkt in de 2 uur voor zonsopkomst te liggen.

Avondinventarisaties leveren een onderschatting op, terwijl nachtelijke escapades vrijwel zinloos zijn. Overigens moet er op gewezen

worden dat er grote individuele verschillen kunnen voorkomen. Sommige kwartels lijken soms overdag zelfs goed te roepen. Ongunstige weerscondities kunnen de roepactiviteit sterk doen afnemen (eigen waarneming, Glutz von Blotzheim et al., 1973)

Literatuur

Cramp S. & K.E.L. Simmons (eds.) (1980): Birds of the Western Palearctic, Vol. 2. Oxford.

Glutz von Blotzheim, K.N., K.M. Bauer & E. Bezzel (1973): Handbuch der Vögel Mitteleuropas, Band 5. Frankfurt am Main.

Klinken, A. van (1988): Kwartels in Groningen, onzichtbaar aanwezig. *Grauwe Gors* 16, no 3: 18-22.